शकपूतो नार्मेधः। मित्रावरुणौ, १ द्युभूम्यश्विनः। विराड्रूपा, १ न्यङ्कुसारिणी, २, ६ प्रस्तारपङ्क्तिः, ७ महासतोबृहती।

ईजानमिद्यौर्गूर्तावसुरीजानं भूमिरभि प्रभूषणि।
ईजानं देवावश्विनावभि सुम्नैरवर्धताम्॥ १०.१३२.०१

ईजानम्- उपासकं दातारम्। द्यौः- नभः। गूर्तवसुः- उद्यतधनम्। गुरी उद्यमने। वर्धयति। ईजानम्। प्रभूषणि- मण्डने। भूमिः- पृथिवी। अभि- आभिमुख्येन वर्धयति। देवौ- द्योतनशीलौ। अश्विनौ- प्राणेशौ। सुम्नैः- सुखैः। ईजानम्। अभि अवर्धताम्॥१॥

ता वां मित्रावरुणा धारयत्क्षिती सुषुम्नेषितत्वता यजामसि।
युवोः क्राणाय सख्यैरभि ष्याम रक्षसः॥ १०.१३२.०२

ता- तौ। वाम्- युवाम्। मित्रावरुणा- मित्रावरुणौ। मित्रः प्रेमाधिदेवता वरुणः प्रकृतिनियत्याख्यर्ताधिदेवता। धारयत्क्षिती- भूधरौ। सुषुम्ना- सुसुखेन। इषित्वता- सङ्कल्पेन। यजामसि- उपास्महे। युवोः- युवयोः। क्राणाय- कुर्वते। सख्यैः- मैत्र्या। रक्षसः- स्वार्थभावनानि। अभि ष्याम- अभिभवेम॥२॥

अधा चिन्नु यद्दिधिषामहे वामभि प्रियं रेक्णः पत्यमानाः।
दद्वाँ वा यत्पुष्यति रेक्णः सम्वारन्नकिरस्य मघानि॥ १०.१३२.०३

अध- अनन्तरम्। चित्- एव। यत्- यदा। वाम्- युवाम्। दिधिषामहे- धारयामः। तदा। प्रियम्। रेक्णः- धनम्। पत्यमानाः- प्राप्ता भवेम। यत्- यो यजमानः। दद्वान्- दास्यन्। रेक्णः- धनम्। पुष्यति- वर्धयति। अस्य- तस्य। मघानि- धनानि। नकिः- न। सं उ आरन्- अपगच्छन्ति॥३॥

असावन्यो असुर सूयत द्यौस्त्वं विश्वेषां वरुणासि राजा।
मूर्धा रथस्य चाकन्नैतावतैनसान्तकध्रुक्॥ १०.१३२.०४

Dr. Rangani
WEBOLIM

असौ- सः। अन्यः- वरुणेतरो मित्रः। असुरः- प्राणदः। तम्। द्यौः- द्योतनशीलादितिरखण्डप्रकृतिः। सूयते- सृजति। वरुण- मित्रेतर वरुण। त्वम्। विश्वेषाम्- सर्वेषाम्। राजा- स्वामी। असि- भवसि। रथस्य- लक्ष्यप्रापकरंहणस्य। रथी ऋतस्य नो भवेति श्रुतेः ऋतं रथः। मूर्धा- प्रधानभूतो रसः। चाकन्- युवां कामयते गमयति तथा दीपयति। कन दीप्तिकान्तिगतिषु। अन्तकध्रुक्- मृत्युबाधकमुपासनम्। एतावता एनसा- अघेन न युज्यते ॥४॥

अस्मिन्स्वे३तच्छकपूत एनो हिते मित्रे निगतान्हन्ति वीरान्।
अवोर्वा यद्धात्तनूष्ववः प्रियासु यज्ञियास्वर्वा॥ १०.१३२.०५

मित्रे- स्नेहाधिदैवते। हिते- क्षेमकरे सति। अस्मिन्- एतस्मिन्। शकपूते- शुष्कगोमयोपलक्षितयज्ञपूते यजमाने। एतत्- इदम्। एनः- बाधकमायुधम्। निगतान्- नितरां बाधनायागतान्। वीरान्- शत्रून्। हन्ति- हिनस्ति। अवोः- तर्पयितुः। तनूषु- देहेषु। प्रियासु। यज्ञियासु- यज्ञार्हासु भावनासु। अर्वा- अश्वः प्राणः। अवः- रक्षाम्। धात्- दधाति ॥५॥

युवोर्हि मातादितिर्विचेतसा द्यौर्न भूमिः पयसा पुपूतनि।
अव प्रिया दिदिष्टन सूरो निनिक्त रश्मिभिः॥ १०.१३२.०६

विचेतसा- हे विशेषप्रज्ञौ। युवोः- युवयोः। माता- जननी। अदितिः- अखण्डप्रकृतिः। हि- खलु। द्यौः- नभः। न- इव। भूमिः- अदितिः। पयसा- जीवजलधारया। पुपूतनि- पावयति। नभसा भूमिः सङ्गत्योच्यते चेत् भूः शरीरप्रतीकभूता यथा नभश्चित्तप्रतीकभूतम्। क्वचित् भूः प्रकृतिप्रतीकभूता नभः पुरुषप्रतीकभूतम्। यदा भूः पृथगागच्छति तदा भूरदितिरेवाखण्डप्रकृतिः। प्रिया- प्रियाणि। अव दिदिष्टन- दत्त। सूरः- आत्मसूर्यस्य। रश्मिभिः- चित्किरणैः। निनिक्त- शोधयत ॥६॥

युवं ह्यप्नराजावसीदतं तिष्ठद्रथं न धूर्षदं वनर्षदम्।
ता नः कणूकयन्तीर्नृमेधस्तत्रे अंहसः सुमेधस्तत्रे अंहसः॥ १०.१३२.०७

Dr. Ranganji
WEBOLIM

युवम्- युवाम्। अप्नराजौ- कर्मस्वामिनौ। हि- खलु। आसीदतम्- उपविशतम्। धूर्षदम्- धारणास्थितम्। वनर्षदम्- सम्भजनभावनस्थितम्। रथं न- रंहणमिव। तिष्ठत्- तिष्ठथः। नः- अस्माकम्। ताः। कणूकयन्तीः- मन्त्रयुक्ता भावनाः। कण शब्दार्थे। ररक्षथुः। नृमेधः- इन्द्रियाणि शुभमार्गे नेतृसमर्थबुद्धियुक्तः। सुमेधः- शोभनबुद्धिः। अंहसः- अघात्। तत्रे- रक्षितोऽभवत्। त्रैङ् पालने ॥७॥

Dr. Ranganji

WEBOLIM